

Sustainable Banking ... อีกหนึ่งกลไกหยุดภาวะโลกร้อน

โดย นางขวัญใจ เตชเสนสกุล

ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ในปี 2562 ที่ผ่านมา ท่านผู้อ่านคงเห็นได้ว่าเป็นปีที่เกิดภัยธรรมชาติรุนแรงขึ้นหลายครั้งทั่วโลก เช่น วิกฤตคลื่นความร้อนจากทะเลทรายซาฮาราที่พัดเข้าปกคลุมทวีปยุโรป ส่งผลให้หลายประเทศในทวีปยุโรปต้องเผชิญกับสภาพอากาศร้อนระอุ โดยเฉพาะกรุงปารีส เมืองหลวงของฝรั่งเศส อุณหภูมิสูงสุดเป็นประวัติการณ์แต่ละระดับ 42.6 องศาเซลเซียส เหตุการณ์ไฟไหม้ป่าเมซอนในทวีปอเมริกาใต้ไม่ต่ำกว่า 70,000 จุด สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงแก่ป่าดิบชื้นที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งเปรียบเสมือนปอดของโลกที่ไม่เพียงช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ แต่ยังเป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนถึง 20% ของโลก โดยพื้นที่ป่าเมซอนที่ถูกทำลายไปจะส่งผลให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หลงเหลืออยู่ในชั้นบรรยากาศมากขึ้นอันจะเป็นตัวเร่งให้อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้นซ้ำเติมภาวะโลกร้อนในปัจจุบันให้ยิ่งเลวร้ายลง ยิ่งไปกว่านั้น ยังเกิดไฟป่ารุนแรงต่อเนื่องในหลายพื้นที่ของออสเตรเลีย ทั้งในรัฐควีนส์แลนด์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ และตอนเหนือของเมืองซิดนีย์ หลายพื้นที่ในออสเตรเลียถูกประกาศเตือนภัยระดับสูงสุดในรอบ 10 ปี นอกจากนี้ ยังมีพายุไต้ฝุ่นฮาเกียบีสที่นับเป็นพายุไต้ฝุ่นลูกใหญ่ที่สุดที่พัดถล่มญี่ปุ่นในรอบ 60 ปี จนทำให้เกิดน้ำท่วมหนักและดินถล่มในหลายพื้นที่ ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ขณะที่บ้านเรือนกว่า 13,000 หลังจมอยู่ใต้กระแสน้ำ รวมถึงเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในเมืองเวนิสของอิตาลีที่รุนแรงที่สุดในรอบ 50 ปี ทั้งนี้ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงตัวอย่างของภัยธรรมชาติที่สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันระบบนิเวศของโลกกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน

“ภาวะโลกร้อน ... บันทอนการเติบโตทางเศรษฐกิจ”

นอกเหนือจากความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยที่ไม่อาจประเมินมูลค่าได้ ภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดย The Economist Intelligence Unit (EIU) ประเมินการว่าภายในปี 2593 ภาวะโลกร้อนจะเพิ่มต้นทุนทางเศรษฐกิจโดยตรงต่อโลกถึง 7.9 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราวครึ่งหนึ่งของขนาดเศรษฐกิจจีนในปัจจุบัน) จากปัญหากลังแล้ว อุทกภัย สภาพอากาศแปรปรวน ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนผลิตภาพด้านแรงงาน ขณะเดียวกัน EIU ยังคาดว่าภายในปี 2593 ปัญหาภาวะโลกร้อนจะบั่นทอนให้ GDP โลกลดลง 3% จากกรณีปกติ สอดคล้องกับรายงาน Long-Term Macroeconomic Effects of Climate Change ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่จัดทำร่วมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกระบุว่าหากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้นปีละ 0.04 องศาเซลเซียส (ตั้งแต่ปี 2558-2643) รายได้เฉลี่ยของประชากรโลกจะลดลงจากกรณีปกติ 0.8% 2.5% และ 7.2% ในปี 2573 ปี 2593 และปี 2643 ตามลำดับ ดังนั้น ประชาคมโลกจึงหันมาให้ความสำคัญและกำหนดวาระเร่งด่วนในการแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนและ Climate Change อย่างจริงจัง โดยมีสหประชาชาติ (UN) เป็นผู้นำสำคัญในการผลักดันการดูแลรักษาและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดให้การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Action) เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญและเร่งด่วนภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อให้ทุกภาคส่วนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ภายในปี 2573

“ระบบธนาคาร ... เพิ่มบทบาทในการบรรเทาปัญหาภาวะโลกร้อน”

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าภาวะโลกร้อนถือเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยหนึ่งในผู้เล่นที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ คือ ธนาคารและสถาบันการเงิน ในฐานะที่เป็นแหล่งเงินทุนหลักของระบบเศรษฐกิจ (ราว 70-80% ของแหล่งเงินทุนของบริษัททั่วโลกมาจากระบบธนาคาร) ซึ่งถือเป็นต้นทางที่จะช่วยกำกับหรือควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจนำไปสู่ภาวะโลกร้อนผ่านการปล่อยสินเชื่อแก่ภาคธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประโยชน์ต่อสังคมเป็นหลัก ดังนั้น จึงเกิดการผนวกแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับภาคธนาคารที่เรียกว่า “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน” (Sustainable Banking) ซึ่งหมายถึงการธนาคารที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจและสังคมในระยะยาว โดยรายงาน Banking on Sustainability ของ International Financial Company (IFC) ได้ให้คำจำกัดความของ Sustainable Banking แบ่งเป็น 2 ด้านหลัก คือ การให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Lending) และการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ ล่าสุดธนาคารจำนวน 130 แห่งจาก 49 ประเทศทั่วโลกได้ร่วมกันลงนามรับหลักการของการเป็นธนาคารที่มีความรับผิดชอบ (Principles for Responsible Banking) ของ UN โดยมีเป้าหมายให้ภาคธนาคารดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs และข้อตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ Climate Change ตลอดจนร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือธุรกิจที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

“ธนาคารทั่วโลกปรับตัว ... หนุน Circular Economy สอดรับกระแส Sustainable Banking”

แนวทางการให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบภายใต้หลักการ Sustainable Banking สามารถทำได้หลายรูปแบบ โดยหนึ่งในแนวทางที่ธนาคารทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญอย่างชัดเจน คือ การสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) หรือการใช้ทรัพยากรให้นานและคุ้มค่าที่สุด ตลอดจนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อป้องกันการเกิดวิกฤตขาดแคลนทรัพยากร ตลอดจนช่วยลดปริมาณขยะ ของเสีย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงเป็นการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ยังสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ เช่น ธุรกิจรีไซเคิลขยะคุณภาพสูง ธุรกิจพลังงานสะอาด ธุรกิจ Sharing Economy (ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันทรัพยากรหรือบริการระหว่างบุคคล) ตลอดจนยังเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย โดยรายงาน Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe ของ McKinsey คาดการณ์ว่าภายในปี 2573 Circular Economy จะสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ยุโรปราว 1.8 ล้านล้านยูโร (เทียบเท่าขนาดเศรษฐกิจของอิตาลีในปัจจุบัน) ดังนั้น ธนาคารชั้นนำของโลกหลายแห่งจึงให้ความสำคัญต่อการสนับสนุน Circular Economy อย่างเป็นทางการ เช่น ธนาคาร 3 แห่งของยุโรป คือ ABN AMRO, ING และ Rabobank ร่วมกันจัดทำ Circular Economy Finance Guidelines (เนื้อหาประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ประโยชน์ของโครงการลงทุน กระบวนการประเมินโครงการ การบริหารจัดการ และการรายงาน/การติดตามผล) เพื่อให้ธนาคารทั่วโลกมีแนวทางการสนับสนุนทางการเงินสำหรับเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เป็นมาตรฐานสากล ขณะเดียวกัน European Investment Bank และธนาคารขนาดใหญ่ในยุโรป 5 แห่งร่วมกันตั้งเป้าสนับสนุนโครงการที่พัฒนา Circular Economy ในยุโรปอย่างน้อย 10 พันล้านยูโรในอีก 5 ปีข้างหน้า เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนและ Climate Change ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

“ภาคธนาคารไทยร่วมเป็นจิ๊กซอว์ผลักดันการสร้างความยั่งยืนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม”

สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินในประเทศไทยก็ตื่นตัวต่อกระแสการอนุรักษ์และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้แนวทาง Sustainable Banking ไม่แพ้กัน ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างร่วมกันแสดงเจตนาารมณ์ในการผลักดัน Sustainable Banking อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในมิติของการปล่อยสินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบ สะท้อนได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สมาคมธนาคารไทย และธนาคารพาณิชย์ 15 แห่งได้ร่วมกันลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ Sustainable Banking Guidelines - Responsible Lending ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติในการปล่อยสินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบสำหรับภาคธนาคารไทย ประกอบด้วยหลักการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การแสดงเจตนาารมณ์ในการปล่อยสินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบ 2) การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การกำหนดนโยบายและกระบวนการทำงานภายใน 4) ความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล ขณะที่การผลักดัน Circular Economy ของภาคธนาคารไทยก็มีสัญญาณในทิศทางบวก โดยในช่วงที่ผ่านมาธนาคารของไทยเดินหน้านำสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการพลังงานหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการออกตราสารหนี้สีเขียวหรือ Green Bond เป็นครั้งแรกเมื่อปี 2561 ซึ่งเป็นตราสารหนี้ที่ออกเพื่อระดมทุนในโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า Sustainable Banking และ Responsible Lending เป็นแนวทางสำคัญที่ภาคธนาคารจะใช้เป็นกลไกเพื่อช่วยแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน โดยธนาคารและสถาบันการเงินสามารถนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ทั้งการดำเนินงานภายใน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภายนอก เช่น ด้านนโยบายการให้สินเชื่อ กำหนดนโยบายปรับลดสัดส่วนการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือทำลายสิ่งแวดล้อม หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจที่ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ ด้านกระบวนการพิจารณาให้สินเชื่อและการบริหารความเสี่ยง ธนาคารควรกำหนดนิยามและหลักเกณฑ์การพิจารณา Responsible Lending ที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ และป้องกันการให้สินเชื่อผิดวัตถุประสงค์ ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ครบทุกมิติด้วยความโปร่งใส ตัวอย่าง : DBS ธนาคารของสิงคโปร์ ได้ระบุขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงสำหรับการให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบโดยละเอียด รวมถึงกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม พัฒนาช่องทางให้บริการผ่านระบบออนไลน์ เพื่อลดการใช้ทรัพยากร ตัวอย่าง : การทำธุรกรรมผ่าน Mobile Application แทนการทำธุรกรรมที่สาขาธนาคาร การใช้ E-Document แทนกระดาษ (Paperless) ด้านทรัพยากรบุคคล การสร้างองค์ความรู้แก่พนักงานหรือจัดตั้งทีมผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (พลังงานหมุนเวียน/Circular Economy) เป็นการเฉพาะ ตัวอย่าง : Intesa Sanpaolo ธนาคารของอิตาลีได้จัดตั้ง Circular Economy Team สำหรับสนับสนุนธุรกิจที่อยู่บนหลักการ Circular Economy เป็นการเฉพาะ เพื่อให้ธนาคารเข้าใจรูปแบบธุรกิจและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบันนับเป็นสัญญาณเตือนจากธรรมชาติว่าภาวะโลกร้อนและ Climate Change กำลังอยู่ในระดับวิกฤตที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไข้ปัญหา โดยธนาคารและสถาบันการเงินนับเป็นหนึ่งในจิ๊กซอว์สำคัญที่ช่วยบรรเทาปัญหาภาวะโลกร้อนและ Climate Change ผ่านกลไก Sustainable Banking และ Responsible Lending ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนของประชาคมโลกสืบไป

Disclaimer : ข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏ เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจเท่านั้น โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการที่มีบุคคลนำข้อมูลนี้ไปใช้ไม่ว่าโดยทางใด